

بررسی تمایلات مادران در انتخاب روش پیشگیری از بارداری بعد از

زایمان در مراکز بهداشتی درمانی شهر اصفهان،

فراهانی

مهناز نوری | دکتر حیدرعلی عابدی

چکیده

زمینه و هدف: استفاده از روش پیشگیری از بارداری دیگری نگرش فرد در زمینه استفاده از آن روش و نیز احساسات و درک فرد از خواسته ها و توقعات اطرافیان در مورد استفاده از آن روش دارد. هدف از این پژوهش دلایل تمایلات مادران در انتخاب روش پیشگیری از بارداری بعد از زایمان

روش کار: این پژوهش از نوع بوده در آن نفر از زنانی برای اولین بار بعد از زایمان دریافت مات خانواده مراکز بهداشتی درمانی شهر اصفهان مراجعه کرده بودند، مورد بررسی قرار گرفتند. اطلاعات و به روش حضوری گردآوری شده و با استفاده از روشهای آماری و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

از پژوهش نشان داد که روش پیشگیری از بارداری مورد تمایل مادران شیرده روش نزدیکی (/ %) بوده و بیشترین دلایل این روش نداشتن عارضه (/ %) و سپس موثر بودن روش (/ %).

گیری: میزان زیاد روش نزدیکی بهداشتی با آرا آموزشهای و کافی مادران شیرده و همسران آنان درباره از روشهای پیشگیری از بارداری و کاربرد آنها در دوره شیردهی، توانایی زوجین در امر تصمیم گیری و انتخاب روشهای مناسب و مطمئن پیشگیری از بارداری را افزایش دهند.

واژه های کلیدی: مادر شیرده روش پیشگیری از بارداری دوره بعد از زایمان

در ه ای مادران و کودکان گروه دارای اولویت را تشکیل و در کشورهای در حال ، نزدیک % را شامل ، مادران و کودکان گروه

گروه آسیب پذیر و در معرض خطر ویژه را دهند در مورد زنان این خطر در را: بارداری و زایمان . در واقع زنان قربانیان اصلی ها و زایمان و کم آنها در زمین

- مولف مسئول: مربی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی- دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
- استادیار پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی- دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
- مربی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی- دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

بنابراین عوامل دخیل در تمایل مادران شیرده و یا به عبارت دیگر آگاهی از تفکرات و عقاید زنان راجع استفاده از روشها در دوره بعد از زایمان میتواند در بحث‌های خانواده مورد استفاده قرار و بر اساس آن روشهای مددجویان گردد. پژوهش حاضر با هدف دلایل تمایلات مادران در انتخاب روش پیشگیری از بارداری بعد از زایمان و نیز تعیین تعدادی از عوامل این تمایلات (همسر و...) انجام گردید. ضرورت این امر زمانی روشن‌تر خواهد شد که وسیعی از امکانات، تسهیلات انسانی و مالی وزارت بهداشت و درمان در زمینه خانواده شود. لازم است تا با داشتن آگاهی در زمینه دلایل تمایلات مادران شیرده در انتخاب روش پیشگیری از بارداری از بهترین و روشها استفاده تا بازده و کارآیی های صرف شده بیشتر شود.

مواد و روش

این پژوهش پژوهش بوده آوری اطلاعات در آن های این پژوهش (با دقت / و اعتماد %) نفر از زنان شیردهی برای اولین بار بعد از زایمان دریافت خدمات خانواده مرکز بهداشتی درمانی شهر اصفهان مراجعه کرده بودند . که به روش تصادفی انتخاب شده بودند. معیارهای عدم پذیرش در مطالعه طور زودرس یا دیررس، دوقلو یا زایی و یا فرزند دچار ناهنجاریهای شده ابتلاء مادر به بیماری های شده و عوارض بارداری و زایمان انجام یا واکتومی بعد از زایمان اخیر، جدایی زناشویی استفاده از ش

خانواده برای بهبود زندگی خانوادگی و اجتماعی آنهاست [ ] . خانواده در تمام دوران اروری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، اما در دوران شیردهی دلی وجود شیرخوار به آن افزوده شود [ ] . از آنجاییکه افراد نسبت روش های خانواده انگیزش و واکنش متفاوت از خود نشان از آنجا که روش موثر و موفق برای فرد دیگر آنقدر جذاب نباشد، از این رو نیازها، علا و تمایلات افراد در خصوص خانواده درک شده و بر اساس آن روشهای [ ] گردید . استفاده از یک روش پیشگیری از بارداری دیگری نگرش فرد استفاده از آن روش دارد [ ] . طوریکه تفکرات و اعتقادات فرد درباره میزان کارآیی و اثربخشی استفاده از روش، اثرات ، احتمال مداخله در عمل دسترسی روش پیشگیری از بارداری و بکارگیری آن وجود آمدن نگرش فرد راجع روش پیشگیری از بارداری خواهد [ ] . استفاده از روش و میزان رضایت از آن دیگر از عوامل دخیل در شکل‌گیری اعتقادات و تفکرات مادر شیرده روش پیشگیری از بارداری [ ] . از سوی دیگر تمایل استفاده از یک روش پیشگیری از بارداری احساسات و درک فرد توقعات اطرافیان در مورد استفاده از آن روش دارد. در بین اطرافیان در گیری زن استفاده از روش پیشگیری از بارداری دارد [ ] . نحوی در بعضی از زنان اگر همسرانشان با بکارگیری روش پیشگیری از بارداری موافق نباشند بکارگیری آن روش، امری مطلوب نخواهد بود [ ] .

پیشگیری از بارداری نداشت و علت این امر را چنین بیان کرد که در دوره شیردهی احتمال وقوع وجود ندارد و بنابراین نیازی استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری .

های از پژوهش نشان داد که طور دلیل مورد نظر واحدهای مورد پژوهش و گرایش استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری شده موثر بودن روش (/ %) . دلایل دیگر به نداشتن عارضه (/ %) عدم تاثیر روی شیر مادر (/ %) استفاده (/ %) نخواستن فرزند دیگر (/ %) امکان استفاده مدت (/ %) استفاده و رضایت از روش در فامیل و اطرافیان (/ %) افزایش میزان شیر و بهداشتی بودن (/ %) و بالاخره باروری (/ %) بوده اند (جدول).

های از پژوهش در مورد تصمیم درباره روش مورد تمایل پیشگیری از بارداری نشان داد که زنانی همسرانشان با روش مورد تمایل آنان موافق نیستند بیشتر در گروه خواستاران روش آ.ی. دی (/ %) قرار دارند درحالیکه در زنانی همسرانشان آنان در مورد روش پیشگیری از بارداری موافقت بیشتر تمایل استفاده از روش نزدیکی (/ %) دارند در این مورد آزمون فیشر ارتباط آماری داری این دو متغیر نشان داد (/ P=).

در مورد روش پیشگیری از بارداری مورد رضایت در شیردهی ها نشان داد که / % از زنان در دوره شیردهی خود نسبت استفاده از روش نزدیکی و / % از آنان استفاده از روش ای دیگ (قرص شیردهی، کاندوم آ.ی. دی و قرص (احساس رضای داشتند .

فرزند، استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری با نظر و تجویز پزشک با کارکنان بهداشتی ناباروری از حاملگی اخیر، ملیت ایرانی ازدواج از یکبار (خود یا همسر یا هر دو) و مشاوره خانواده از توسط کارکنان مراکز بهداشتی، بوده است.

در این پژوهش ابزار گردآوری داده اعتبار آن از روش اعتبار محتوی و برای اعتماد عملی آن از روش آزمون مجدد استفاده . گردآوری اطلاعات کارشناس عنوان پرسشگر انتخاب شدند از تاریخ / / / / روزه استثنای روزهای در واحد تنظیم خانواده مراکز بهداشتی درمانی انتخاب شده حضور یافته و پس از انتخاب افراد بر اساس گیری آسان و قبل از دریافت خدمات مشاوره خانواده توسط کارکنان آن مراکز حضوری اقدام فرم نمودند. برای و تحلیل داده‌ها از روشهای آماری و استنباطی (آزمون‌های دقیق فیشر و مجذور کای) استفاده گردید. نرم افزارهای بکار شده در این پژوهش SPSS و EPI بوده و برای آزمونها حداکثر خطا % در نظر گرفته شده است.

پژوهش نشان داد که فراوانی روش پیشگیری از بارداری مورد تمایل مادران شیرده مربوط به روش نزدیکی (/ %) اشد و روش های آ.ی. دی (/ %) قرص شیردهی (/ %) دوم (/ %) وازکتومی (/ %) قرص (/ %) آمپول پروژسترون (/ %) و کپسول های (/ %) قرار دارند. لازم ذکر است از کل افراد مورد پژوهش استفاده از هیچ نوع روش

فراوانی‌روش مورد تمایل در افراد راضی از کاربرد
روش نزدیکی در طی شیردهی
روش نزدیکی (/ %) و در افراد راضی از
روشهای دیگر متعلق آید. دی (/ %) در
این زمینه آزمون آماری روش پیشگیری از
بارداری مورد رضایت در شیردهی و روش
شگیری از بارداری مورد تمایل ارتباط آماری
داری نشان داد (P= /).

از پژوهش درباره استفاده
از روش پیشگیری از بارداری مورد تمایل نشان داد که
% از واحدهای مورد پژوهش استفاده از
روش مورد تمایل را داشتند و اکثریت این افراد (%)
از روش بکار شده در گذشته راضی بودند.
فراوانی روش پیشگیری از بارداری مورد
استفاده از آن وجود داشت
مربوط به روش نزدیکی (/ %) درحالیکه
فراوانی روش پیشگیری از بارداری
مورد تمایل استفاده از آن وجود نداشت
مربوط به قرص شیردهی (/ %) در این
مورد آزمون آماری مجذور کای ($X^2 = /$)
نشان داد که ارتباط آماری داری این دو
وجود دارد (P < /) (جدول شماره).

از پژوهش بارداری در
شیردهی و نوع روش پیشگیری از بارداری مورد تمایل
ارتباط آماری داری نشان داد (P= /)
طوری در زنان که بارداری در دوران
شیردهی خود داشتند (/ %) هیچکدام
استفاده از روش نزدیکی نداشتند و بیشترین
فراوانی روش پیشگیری از بارداری مورد تمایل این افراد
روش آید. دی (/ %) .

در پژوهش گردید با وجودیکه
بودن روش و ایمنی آن دلایل
روشهای پیشگیری از بارداری ولی
افراد به روش نزدیکی بیانگر این واقعیت است
برای زنان در دوره شیردهی در درجه اول ایمنی
روش و نداشتن عارضه برای مادر و شیرخوار مهم
بوده و سپس موثر بودن آن در پیشگیری از بارداری
اهمیت دارد و این در حالی است چند روش
نزدیکی روش آ بدون عارضه برای مادر
شیرده و شیرخوارش باشد ولی با میزان
زیادی همراه است طوریکه پژوهش
نشان داد زنانی که بارداری در دوران شیردهی
را ذکر می کردند (/ %) دام
استفاده از روش نزدیک نداشتند و این عدم
این دلیلی است اکثریت این افراد
(/ %) در حین استفاده از روش نزدیکی و یا
بدون استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری، باردار
شده بودند. بنابراین در واحدهای
خانواده مراکز بهداشتی، ماماها و متخصصین
زنان با آرا آموزشهای و کافی درباره از
روش های پیشگیری از بارداری (ایمنی، تاثیر، عوارض
برخورد و درمان عوارض) و کاربرد آنها
در دوره شیردهی توانایی مادر در امر تصمیم گیری و
انتخاب روش پیشگیری از بارداری و مطمئن را
افزایش دهند.

از پژوهش آدینما (Adinma) در نیجریه
نشان داد که طور کلی دلیل انتخاب روش
پیشگیری از بارداری در دوره شیردهی، نداشتن عارضه
(/ %) بوده و دلایل دیگر فراوانی
عدم روشهای دیگر (/ %) ترس از عوارض
روشهای (%) استفاده از
روش (%) تنفر از خارجی و امکان استفاده

خدمات در این مراکز افراد مذکر باشند تا بتوانند آموزشهای مردان را با روشهای پیشگیری از بارداری و کاربرد آنها در دوره شیردهی آشنا

از پژوهش نشان داد که رضایت از روش پیشگیری از بارداری استفاده مجدد از آن ارتباط دارد. در همین رابطه شوارتز (Schwartz) در سال 1999 نشان داد استفاده از روش پیشگیری از بارداری با استفاده دوباره از آن [ ] .

در این مورد چنین احتمال رود که در زنانی اکنون استفاده از روش نزدیکی دارند (اکثریت واحدهای مورد پژوهش) استفاده از این روش و رضایت از آن گردیده مجدداً استفاده از آن را داشته در حالیکه عدم استفاده یا استفاده کمتر از روشهایی آی. دی روشهای تزریقی پروژسترونی و قرصهای شیردهی در و یا عوارض از بکارگیری این روشها که مورد پیگیری و درمان قرار نگرفته است گردیده تا افراد تمایل کمتری استفاده مجدد از این روشها داشته . بنابراین در مراکز بهداشتی پیشنهاد می شود که هنگام در مورد روشهای پیشگیری از بارداری اثرات آنها را ضوح شرح دهند.

اسلون (Slone) معتقد است زن از اثرات روش پیشگیری از بارداری آگاهی داشته اغلب برای اثرات مربوط به آن بیشتری از خود نشان دهد به ویژه زمانی بداند این اثرات خطری برای وی وب شود [ ] . بنابراین در صورت بروز عوارض مربوط از روش های پیشگیری از بارداری در دوره شیردهی این عوارض بهداشتی مورد پیگیری و درمان قرار گرفته

طولانی مدت (/ %) و تصمیم (/ %) .
/ % از افراد مورد پژوهش دلیلی را مطرح نکرده و % نیاز به وره خانواده را جهت گیری بیان نمودند [ ] .

بر اساس از این پژوهش و نیز مطالعات متعدد دیگر تاثیر تصمیم همسر و قدرت تمایلات مرد زوری دار شدن و استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری شده است. احتمال رود که همسران واحدهای مورد پژوهش ترس و نگرانی درباره عوارض از استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری (آی. دی و...) توسط مادران شیرده نظر موافقی درباره این روشها نداشته و به این دلیل خواستار استفاده از روشهای نزدیکی بوده اند. در این زمینه پژوه آد (Adinma) در نیجریه ان داد که از کل زنانی استفاده از روش زورت و موافق در مورد آن روش ذکر کرده / % خواستار استفاده از روش ریت و / % خواستار استفاده از روش نزدیکی بودند [ ] .

بیدلکام (Biddelecom) معتقد است اگر چه باروری گذارد و در اوقات تاثیری دارد اما این معمولاً در واحدهای مشاوره خانواده در شود و فقط زن از زوجین در ارتباط جنسی است مورد مشاوره قرار می گیرد. بر این اساس اگر مردها را نیز مانند زنان در امر تنظیم خانواده دخالت دهند و یا حداقل آنان را تشویق این مشارکت های خانواده بیشتری همراه خواهد [ ] . بنابراین بهداشتی درمانی پیشنهاد می شود که در کلینیک های خانواده را به ارا خدمات مربوط به مردان اختصاص داده و ترتیبی اتخاذ نمایند که ارا دهنده

behavior in Morocco. Stud Fam Plann. 1996 Sep- Oct; 27(5): 239-50.

انتخاب روش جلوگیری از حاملگی . تاثیر تماس‌های اجتماعی
خانواده سال

8- Biddlecom AE, Fapohunda BM. Covert contraceptive use: prevalence, motivations, and consequences. Stud Fam Plann. 1998 Dec; 29(4): 360-72.

9- Adinma JI, Agbai AO, Nwosu BO. Contraceptive choices among Nigerian women attending an antenatal clinic. Adv Contracept. 1998 Jun; 14(2): 131-45.

10- Schwartz U, Tshimanga M, Shodu LK. Knowledge and practices of family planning in Zimbabwe. Cent Afr J Med. 1999 Aug; 45(8): 204-9.

11- Slone E, Ashwill J, Murray S, James S, Gorrie T, Droske S. Maternal Child Nursing 1st ed. New York: W.B Saunders Com, 2000: 194.

استفاده روش توسط مددجو و در نتیجه ناخواسته منجر نگردد.

از آنجا که بر اساس از این پژوهش رضایت از روش پیشگیری از بارداری مورد استفاده در شیردهی‌های استفاده مجدد از آن ارتباط دارد، بنابراین کارکنان بهداشتی پیشنهاد می‌شود که در مشاوره خانواده این نموده و در صورت امکان از بین روشهای پیشگیری از بارداری شرایط مددجو می‌روشی را ارجح بدانند که وی قبلا از استفاده آن رضایت داشته است.

وقدردانی

از همکاری کارشناسان اعظم روحانی زاده و آرزو خدایی در اجرای این ما را یاری دادند نشکر را داریم.

پارک جی ای، پارک ک. درسنامه پیشگیری و اجتماعی اصول روشهای اپیدمیولوژی و آمار بهداشتی تهرانی تهران اشارت، سال

- مرنندی . شیر مادر و تغذیه شیرخوار تهران انتشارات روشنگران سال انتشار، سال و تنظیم خانواده تهران

4- Adler NE, Kegeles SM, Irwin CE Jr, Wibbelsman C. Adolescent contraceptive behavior: an assessment of decision processes . J Pediatr. 1990 Mar; 116 (3): 463-71.

5- Zatuchni G. Contraceptive selection 1st ed. Philadelphia: Lippincott; 1995:1.

6- Curtis SL, Westoff CF. Intention to use contraceptives and subsequent contraceptive